

Odpowiedzialność prawna za nieprzestrzeganie sankcji

Łukasz Lasek
Anna Olejniczak-Michalska

MAJ 2024

Wprowadzenie

Środki ograniczające, zwane również sankcjami, są ważnym instrumentem realizacji celów wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Dotychczas UE uchwałała ponad 40 różnych programów sankcyjnych, stosując środki ograniczające wobec osób fizycznych i prawnych. Środki te to najczęściej zamrożenie aktywów oraz zakaz udostępniania środków finansowych i zasobów gospodarczych, a także ograniczenia importu/eksportu czy świadczenia usług.

Początkowo środki ograniczające UE miały przede wszystkim na celu implementację sankcji ONZ, ale z czasem UE przyjęła autonomiczny reżim sankcyjny – np. wobec Syrii, Wenezueli, Białorusi, Rosji, a także wobec określonych rodzajów zagrożeń, takich jak rozprzestrzenianie broni chemicznej, cyberataki, łamanie praw człowieka czy terroryzm.

Również Polska, niezależnie od sankcji UE, ustanowiła własny reżim sankcyjny¹. Polska lista sankcji obejmuje osoby fizyczne i prawne uznane za wspierające lub przynoszące korzyści rządowi białoruskiemu lub rosyjskiemu.

Unia Europejska ma uprawnienia do nakładania środków ograniczających, ale ich wdrażanie i egzekwowanie spoczywa na państwach członkowskich, które są zobowiązane do wprowadzenia skutecznych, odstrasżających i proporcjonalnych kar. Mechanizmy egzekwowania mają jednak luki, przez co wiele naruszeń pozostaje bez sankcji.

Jak podkreślono w raporcie *Genocide Network* z 2021 r., państwa członkowskie mają różne systemy prawa karnego, różne definicje wykroczeń i przestępstw

¹ Polski autonomiczny system sankcji został wprowadzony ustawą z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z przeciwdziałaniem wspieraniu agresji na Ukrainę oraz ochroną bezpieczeństwa państwa (ustawa sankcyjna).

związanych z sankcjami UE, a także różne poziomy kar². Ta rozbieżność w ściganiu i wymiarze kar zmniejsza skuteczność unijnego systemu sankcji i stwarza możliwości tzw. *forum shopping* (szukania najkorzystniejszej jurysdykcji).

Ten stan rzeczy ma się znacząco zmienić wraz z wprowadzeniem nowej dyrektywy UE mającej na celu harmonizację definicji przestępstw i kar we wszystkich państwach członkowskich UE³ (**dyrektywa 2024/1226**). Oczekuje się, że dyrektywa przyniesie bardziej ujednoczone i skuteczne podejście do egzekwowania sankcji w UE oraz wzmocni krajowe zdolności w zakresie zapobiegania, wykrywania, prowadzenia dochodzeń i ścigania naruszeń sankcji. Nacisk zostanie również położony na wzmocnioną współpracę między państwami członkowskimi, w tym skuteczniejszą wymianę informacji, przekazywanie spraw i współpracę z agencjami UE takimi jak Eurojust, Europol i Prokuratura Europejska.

Dyrektywa 2024/1226 wejdzie w życie 19 maja 2024 r. a państwa członkowskie będą miały rok (do 20 maja 2025 r.) na jej transpozycję do prawa krajowego.

- 2 Genocide Network, Expert Report on Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis, 2021. W niektórych państwach członkowskich naruszenie unijnych środków ograniczających jest przestępstwem czysto karnym lub administracyjnym (lub jednym i drugim, w zależności od różnych okoliczności). Kary również są bardzo zróżnicowane, przy czym maksymalne kary pozbawienia wolności wynoszą od 2 do 12 lat, a kary finansowe wahają się od 1200 EUR do 5 mln EUR. Jeśli chodzi o odpowiedzialność osób prawnych, połowa państw członkowskich nakłada na nie odpowiedzialność karną, a połowa stosuje grzywny administracyjne. Najwyższe grzywny dla osób prawnych wahają się od 133 000 EUR do 37,5 mln EUR.
- 3 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1226 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie określenia przestępstw związanych z naruszeniem unijnych środków ograniczających i sankcji za takie naruszenia oraz zmiany dyrektywy (UE) 2018/1673.

Odpowiedzialność prawna za nieprzestrzeganie sankcji

W Polsce kary za nieprzestrzeganie sankcji są rozproszone w kilku aktach prawnych i różnią się w zależności od programu sankcyjnego.

Środki ograniczające dotyczące walki z terroryzmem

Odpowiedzialność za naruszenie unijnych środków ograniczających dotyczących walki z terroryzmem reguluje ustawa z 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Warto jednak podkreślić, że ustawa ta nakłada obowiązki jedynie na określone podmioty, w szczególności instytucje finansowe, i służy stosowaniu jedynie wybranych regulacji unijnych w zakresie środków ograniczających dotyczących walki z terroryzmem⁴.

Możliwe kary za naruszenie tych przepisów obejmują m.in. cofnięcie licencji lub zezwolenia, wykreślenie z rejestru działalności regulowanej lub karę pieniężną w wysokości do dwukrotności kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej przez instytucję obowiązującą w wyniku naruszenia (do równowartości 1 miliona EUR, jeżeli nie jest możliwe ustalenie kwoty takiej korzyści lub straty)⁵.

4 Rozporządzenie Rady (WE) nr 2580/2001 z dnia 27 grudnia 2001 r. w sprawie szczególnych środków restrykcyjnych skierowanych przeciwko niektórym osobom i podmiotom mających na celu zwalczanie terroryzmu; rozporządzenie Rady (WE) nr 881/2002 z dnia 27 maja 2002 r. wprowadzające niektóre szczególne środki ograniczające skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom związanym z organizacjami ISIL (Daish) i Al-Kaida oraz rozporządzenie Rady (UE) nr 753/2011 z dnia 1 sierpnia 2011 r. dotyczące środków ograniczających skierowanych przeciwko niektórym osobom, grupom, przedsiębiorstwom i podmiotom w związku z sytuacją w Afganistanie.

5 Artykuły 149 i 150 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy.

Środki ograniczające wobec Rosji i Białorusi

Kolejnymi aktami wprowadzającymi odpowiedzialność za naruszenie sankcji są polska ustawa sankcyjna oraz ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej. Ustawy te wprowadzają jednak odpowiedzialność jedynie za naruszenie środków ograniczających wobec Rosji i Białorusi. Kary za naruszenie sankcji obejmują:

- ♦ **administracyjne kary pieniężne w wysokości do 20 milionów PLN** za:
 - naruszenie obowiązku zamrożenia / zakazu udostępniania środków finansowych i zasobów gospodarczych osobom lub podmiotom znajdującym się na polskiej liście sankcyjnej⁶ i unijnej liście sankcyjnej⁷,
 - naruszenie niektórych⁸ unijnych środków ograniczających obrót towarami lub świadczenie usług wobec Rosji i Białorusi⁹,
 - niedopełnienie obowiązków sprawozdawczych określonych w rozporządzeniach Rady (UE) nr 269/2014, 833/2014 i 765/2006 (np. wpływy na zamrożone rachunki, poziom depozytów lub ułatwienia w przestrzeganiu rozporządzeń),
 - świadome i celowe działania mające na celu obejście powyższych trzech zakazów,
 - udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursie osób lub podmiotów podlegających wykluczeniu¹⁰,
 - wprowadzanie lub przemieszczanie przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej węgla pochodzącego z Rosji¹¹,
 - nieprzechowywanie przez 5 lat dokumentów potwierdzających państwo pochodzenia węgla i datę jego wprowadzenia do Polski oraz nieudostępnianie ich na żądanie Inspekcji Handlowej¹²,
 - niesporządzenie i nieprzekazanie nabywcy węglowemu informacji o państwie pochodzenia węgla i dacie jego wprowadzenia do Polski¹³.

6 Art. 6 ustawy sankcyjnej.

7 Art. 143d ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej.

8 Art. 1ja ust. 1, art. 1k ust. 1 lub art. 1u ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006 oraz art. 2e ust. 1 lub 3, art. 3 ust. 1 lub 2, art. 3a ust. 1, art. 3 g ust. 1, art. 3h ust. 1, art. 5 ust. 1–6, art. 5a ust. 1, 2 lub 4, art. 5aa ust. 1, art. 5b ust. 1, art. 5f ust. 1, art. 5h, art. 5i ust. 1 lub art. 5j ust. 1 lub 2 rozporządzenia nr 833/2014.

9 Art. 143d ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej.

10 Art. 7 ustawy sankcyjnej.

11 Art. 12 ustawy sankcyjnej.

12 Art. 13 ustawy sankcyjnej.

13 Art. 13 ustawy sankcyjnej.

- **pozbawienie wolności na okres co najmniej trzech lat¹⁴** za:
 - naruszenie niektórych¹⁵ środków ograniczających handel UE z Rosją i Białorusią,
 - naruszenie unijnych środków kontroli handlu w odniesieniu do ukraińskich regionów Doniecka i Ługańska określonych w rozporządzeniu nr 2022/263 (art. 2 ust. 1, art. 4 ust. 1 lub 2, art. 5 ust. 1 lub art. 6 ust. 1),
 - zakaz wprowadzania do Polski węgla pochodzącego z Rosji lub Białorusi.
- **wykluczenie z postępowań o udzielenie zamówienia publicznego** wykonawców/uczestników znajdujących się na polskiej lub unijnej liście sankcyjnej oraz wykonawców/uczestników, których beneficjentem lub spółką dominującą jest osoba znajdująca się na liście.

Program sankcji	Zakres	Podmioty zobowiązane	Możliwe kary
ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy	środki ograniczające UE w walce z terroryzmem	wymienione w ustawie ¹⁶	pozbawienie wolności i kary administracyjne
polska ustawa sankcyjna i ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej	polskie i unijne środki ograniczające wobec Rosji i Białorusi	podmioty podlegające polskiej jurysdykcji	pozbawienie wolności i kary administracyjne
Naruszenie innych przepisów UE dotyczących środków ograniczających nie podlega odpowiedzialności karnej ani administracyjnej na mocy prawa polskiego.			

¹⁴ Art. 15 ustawy sankcyjnej.

¹⁵ art. 2 ust. 1 lub 2, art. 2a ust. 1 lub 2, art. 3 ust. 1 lub 2, art. 3a ust. 1, art. 3b ust. 1 lub 2, art. 3c ust. 1–4 lub art. 4 ust. 1 Rozporządzenia Rady (UE) nr 833/2014 oraz art. 1a ust. 1 lit. a, art. 1b ust. 1 lit. a-c, art. 1c ust. 1, art. 1d ust. 1, art. 1e ust. 1 lub 2, art. 1f ust. 1 lub 2, art. 1g ust. 1 lub 1a, art. 1h ust. 1, art. 1i ust. 1, art. 1o ust. 1, art. 1p ust. 1, art. 1q ust. 1, art. 1r ust. 1 lub art. 1s ust. 1 rozporządzenia Rady (UE) nr 765/2006.

¹⁶ M.in. instytucje finansowe (krajowe i zagraniczne działające na terenie RP), zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji; przedsiębiorcy, notariusze, adwokaci i radcowie prawni w sytuacjach określonych w ustawie.

Nowa dyrektywa UE harmonizująca kryminalizację naruszeń środków ograniczających UE

Celem dyrektywy 2024/1226 jest zbliżenie definicji przestępstw związanych z naruszeniem sankcji UE oraz zapewnienie skutecznych, odstrasżających i proporcjonalnych kar za takie przestępstwa.

Odpowiedzialność karna osób fizycznych

Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby naruszenie unijnych środków ograniczających przyjętych na mocy art. 29 TUE lub art. 215 TFUE stanowiło przestępstwo. Dotyczy to wszystkich unijnych programów sankcji. Obecnie Polska kryminalizuje jedynie naruszenia wybranych programów sankcji. Dlatego zakres czynów podlegających odpowiedzialności karnej lub administracyjnej musiałby zostać znacznie rozszerzony, aby objąć nie tylko wszystkie istniejące programy sankcji, ale także programy, które mogą zostać przyjęte w przyszłości.

Zgodnie z dyrektywą warunkiem koniecznym przestępności czynu jest wykazanie umyślności działania sprawcy lub – w przypadku większości naruszeń – co najmniej rażącego niedbalstwa. Dyrektywa wymaga również, aby karalne były również współudział i podżeganie do popełnienia przestępstwa, a także usiłowanie (w większości przypadków przestępstw). Szczegóły zawiera tabela.

Przestępstwo	Standard odpowiedzialności	Usiłowanie	Współudział (pomocnictwo, podżeganie) i podżeganie
udostępnianie środków finansowych lub zasobów gospodarczych wskazanej ¹⁷ osobie, podmiotowi lub organowi lub na ich rzecz	umyślnie lub w wyniku poważnego niedbalstwa	TAK	TAK
niezamrożenie środków ograniczających lub zasobów gospodarczych należących do wyznaczonej osoby, podmiotu lub organu, będących ich własnością, znajdujących się w ich posiadaniu lub pod ich kontrolą	umyślnie lub w wyniku poważnego niedbalstwa	NIE	TAK
umożliwienie wjazdu (lub przejazdu) wyznaczonych osób fizycznych na (przez) terytorium państwa członkowskiego	umyślnie lub w wyniku poważnego niedbalstwa	TAK	TAK
realizacja/kontynuacja transakcji z państwem trzecim, organami państwa trzeciego, podmiotami i organami będącymi własnością lub kontrolowanymi przez państwo trzecie lub organy państwa trzeciego	umyślnie lub w wyniku poważnego niedbalstwa	TAK	TAK
obróć towarami lub usługami, których przywóz, wywóz, sprzedaż, zakup, przekazywanie, tranzyt lub transport są zakazane lub ograniczone przez unijne środki ograniczające, a także świadczenie usług pośrednictwa lub innych usług związanych z tymi towarami i usługami – pod warunkiem, że popełniono je umyślnie lub w wyniku poważnego zaniedbania.	umyślnie lub w wyniku poważnego niedbalstwa	TAK	TAK
świadczenie usług finansowych lub prowadzenie działalności finansowej (takiej jak finansowanie i pomoc finansowa, świadczenie usług inwestycyjnych i inwestycyjnych, emisja zbywalnych papierów wartościowych i instrumentów rynku pieniężnego, przyjmowanie depozytów, świadczenie specjalistycznych usług w zakresie komunikatów finansowych, obrót banknotami, świadczenie usług ratingowych, dostarczanie aktywów kryptograficznych i portfeli)	umyślnie lub w wyniku poważnego niedbalstwa	TAK	TAK

17 Podlegającej unijnym środkom ograniczającym.

Przestępstwo	Standard odpowiedzialności	Usiłowanie	Współudział (pomocnictwo, podżeganie) i podżeganie
świadczenie innych usług, które są zakazane lub ograniczone przez unijne środki ograniczające, takich jak usługi doradztwa prawnego (z wyjątkiem świadczenia pomocy prawnej w kontekście postępowań sądowych, administracyjnych lub arbitrażowych), usługi powiernicze, usługi public relations, usługi rachunkowe, audytorskie, księgowość i doradztwa podatkowe, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, doradztwo informatyczne, usługi public relations, usługi nadawcze, usługi architektoniczne i inżynierskie	umyślnie lub w wyniku poważnego niedbalstwa	TAK	TAK
naruszenie lub niespełnienie warunków wynikających z zezwoleń udzielonych przez właściwe organy na prowadzenie działalności, która w przypadku braku takiego zezwolenia jest zakazana lub ograniczona na mocy unijnego środka ograniczającego	celowo	TAK	TAK
obejście unijnego środka ograniczającego poprzez:			
1. ukrywanie środków finansowych lub zasobów gospodarczych będących własnością, znajdujących się w posiadaniu lub pod kontrolą wyznaczonej osoby, podmiotu lub organu, które powinny zostać zamrożone zgodnie z unijnym środkiem ograniczającym, poprzez przekazanie tych środków finansowych lub zasobów gospodarczych stronie trzeciej	celowo	TAK	TAK
2. ukrywanie faktu, że osoba, podmiot lub organ podlegający środkom ograniczającym jest ostatecznym właścicielem lub beneficjentem środków finansowych lub zasobów gospodarczych, poprzez dostarczanie nieprawdziwych lub niepełnych informacji	celowo	TAK	TAK
3. niewypełnienie przez wyznaczoną osobę, podmiot lub organ obowiązku wynikającego z unijnych środków ograniczających w zakresie zgłaszania środków finansowych lub zasobów gospodarczych podlegających jurysdykcji państwa członkowskiego, należących do nich, będących ich własnością, znajdujących się w ich posiadaniu lub pod ich kontrolą	celowo	NIE	TAK

Przestępstwo	Standard odpowiedzialności	Usiłowanie	Współdział (pomocnictwo, podżeganie) i podżeganie
4. niewypełnienie wynikającego z unijnych środków ograniczających obowiązku przekazania bez zbędnej zwłoki właściwym organom administracyjnym informacji o zamrożonych środkach finansowych lub zasobach gospodarczych lub posiadanych informacji o środkach finansowych i zasobach gospodarczych na terytorium państw członkowskich, które należą do wyznaczonych osób, podmiotów lub organów, są ich własnością, znajdują się w ich posiadaniu lub są przez nie kontrolowane i które nie zostały zamrożone	celowo	NIE	TAK
5. brak współpracy z właściwymi organami administracyjnymi w zakresie weryfikacji informacji, o których mowa w pkt 3 i 4, na ich uzasadniony wniosek	celowo	NIE	TAK

Odpowiedzialność karna osób prawnych

Państwa członkowskie będą musiały dopilnować, aby osoby prawne mogły zostać pociągnięte do odpowiedzialności karnej za naruszenia sankcji popełnione na ich korzyść:

- przez osobę zajmującą stanowisko kierownicze (obejmuje to osoby uprawnione do reprezentowania jednostki, upoważnione do podejmowania decyzji w jej imieniu lub posiadające zdolność do sprawowania kontroli) lub
- przez osobę pozostającą pod zwierzchnictwem osoby zajmującej stanowisko kierownicze, z powodu braku nadzoru lub kontroli z jej strony.

Odpowiedzialność osób prawnych nie wykluczałaby odpowiedzialności osób fizycznych, które naruszają sankcje, podżegają do nich lub są pomocnikami w ich popełnieniu.

Dyrektywa oferuje elastyczność w określaniu, czy odpowiedzialność osoby prawnej powinna mieć charakter karnej czy administracyjny. Chociaż preambuła wskazuje na preferowanie odpowiedzialności karnej, dopuszcza ona odpowiedzialność administracyjną w państwach członkowskich, w których odpowiedzialność karna nie jest możliwa. Na tym etapie nie wiadomo, jakie rozwiązanie przyjmie Polska. W przeszłości Polska preferowała odpowiedzialność administracyjną przedsiębiorstw, głównie ze względu na skuteczność

operacyjną kar administracyjnych. Ramy korporacyjnej odpowiedzialności karnej były mniej skuteczne i rzadko egzekwowane, głównie ze względu na wymóg uprzedniego skazania osoby fizycznej (patrz nasza broszura [Odpowiedzialność karna podmiotów zbiorowych w Polsce](#)).

Polska może wykorzystać tę okazję, aby zreformować swój system odpowiedzialności karnej osób prawnych. Alternatywnie można rozważyć przyjęcie odpowiedzialności za naruszenie sankcji bez wymogu uprzedniego skazania osoby fizycznej, podobnie jak w przypadku odpowiedzialności karnej osób prawnych za przestępstwa przeciwko środowisku. Należy jednak zauważyć, że usunięcie tego wymogu w kontekście przestępstw przeciwko środowisku nie doprowadziło jeszcze do znacznego wzrostu liczby dochodzeń lub postępowań przeciwko przestępcom korporacyjnym.

Kary dla osób fizycznych

Pozbawienie wolności

Dyrektywa ustanawia minimalne progi kar dla osób fizycznych, różniące się w zależności od wagi czynu. Jeżeli przestępstwo dotyczy środków finansowych lub zasobów gospodarczych o wartości co najmniej 100 000 EUR, będzie ono podlegać karze pozbawienia wolności o maksymalnym wymiarze co najmniej jednego roku. Najpoważniejsze przestępstwa będą zagrożone karą pozbawienia wolności o maksymalnym wymiarze co najmniej 5 lat.

Dodatkowe środki karne lub pozakarne

Dodatkowe sankcje karne lub pozakarne mogą obejmować następujące elementy:

- grzywny proporcjonalne do wagi czynu oraz indywidualnych, finansowych i innych okoliczności danej osoby fizycznej,
- cofnięcie zezwoleń i upoważnień do prowadzenia działalności, która doprowadziła do popełnienia przestępstwa,
- pozbawienie prawa do zajmowania w osobie prawnej stanowiska kierowniczego tego samego rodzaju, które zostało wykorzystane do popełnienia przestępstwa,
- czasowe zakazy ubiegania się o urząd publiczny,
- jeśli przemawia za tym interes publiczny – publikację całości lub części orzeczenia sądowego odnoszącego się do popełnionego przestępstwa oraz nałożonych kar lub środków.

Kary dla osób prawnych

Spółki mogą podlegać karom w wysokości od **8 milionów do 40 milionów EUR** lub **1% do 5%** całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok popełnienia przestępstwa albo w roku obrotowym poprzedzającym decyzję o nałożeniu grzywny.

Ponadto dodatkowe sankcje karne lub inne mogą obejmować następujące elementy:

- pozbawienie prawa do korzystania ze świadczeń publicznych, pomocy lub finansowania publicznego (w tym procedur przetargowych, dotacji lub koncesji),
- pozbawienie prawa do prowadzenia działalności gospodarczej,
- cofnięcie zezwoleń i upoważnień do prowadzenia działalności, która doprowadziła do popełnienia przestępstwa,
- objęcie nadzorem sądowym,
- likwidację w wyniku orzeczenia sądowego,
- zamknięcie zakładów wykorzystywanych do popełnienia przestępstwa,
- publikację orzeczeń sądowych.

Państwa członkowskie będą musiały zapewnić uwzględnienie pewnych czynników obciążających i łagodzących. Czynniki obciążające obejmują m.in. przestępstwa popełnione w ramach organizacji przestępczej, przez profesjonalnego usługodawcę, funkcjonariusza publicznego lub osobę pełniącą funkcję publiczną. Z kolei okoliczności łagodzące obejmują dobrowolną współpracę z organami ścigania, taką jak dostarczanie przydatnych informacji na temat przestępstwa i sprawców lub pomoc w gromadzeniu dowodów.

Okresy przedawnienia

Dyrektywa wymaga również przyjęcia rozsądnego okresu przedawnienia, aby umożliwić organom prowadzenie dochodzeń i ściganie przestępstw. W przypadku przestępstw zagrożonych karą co najmniej 5 lat pozbawienia wolności okres przedawnienia nie powinien być krótszy niż 5 lat (jeśli przepisy zezwalają na przerwanie lub zawieszenie okresu przedawnienia, okres nie powinien być krótszy niż 3 lata).

Konfiskata i pranie pieniędzy

Dyrektywa wymaga, aby **środki finansowe** lub zasoby gospodarcze posiadane w celu ukrycia, że należą do wskazanej osoby, były uznawane za korzyść z przestępstwa i podlegały konfiskacie. Dyrektywa wymaga również, aby przestępstwa określone w dyrektywie były uznawane za przestępstwo bazowe dla celów przestępstwa prania pieniędzy.

Jurysdykcja

Każde państwo członkowskie będzie musiało zapewnić sobie jurysdykcję nad naruszeniami sankcji popełnionymi:

- co najmniej w części na terytorium tego państwa (w tym na pokładzie statku lub samolotu zarejestrowanego w danym państwie członkowskim lub pływającego pod jego banderą),
- przez swojego obywatela, stałego rezydenta lub funkcjonariusza (jeśli przestępstwo zostało popełnione w trakcie pełnienia obowiązków służbowych),
- na rzecz osoby prawnej mającej siedzibę na terytorium tego państwa członkowskiego,
- na rzecz osoby prawnej w odniesieniu do jakiejkolwiek działalności gospodarczej prowadzonej, w całości lub w części, na terytorium tego państwa członkowskiego.

Dzięki temu państwa członkowskie będą mogły skutecznie reagować na przestępstwa związane z ich obywatelami, rezydentami, funkcjonariuszami i podmiotami prawnymi mającymi siedzibę lub działającymi w ich granicach.

Jeśli właściwe jest więcej niż jedno państwo członkowskie, państwa będą musiały współpracować w celu ustalenia, które z nich powinno prowadzić postępowanie karne, ewentualnie poprzez przekazanie sprawy do Eurojustu.

Whistleblowing i współpraca międzynarodowa

Dyrektywa przewiduje, że osoby zgłaszające naruszenia sankcji powinny mieć zapewnioną ochronę na mocy dyrektywy UE 2019/1937 (dyrektywa w sprawie informowania o nieprawidłowościach). Zapewnia to ramy ochronne dla osób, które zgłaszają kluczowe informacje na temat naruszeń sankcji.

Ponadto dyrektywa nakazuje, aby narzędzia dochodzeniowe stosowane w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej i innych poważnych przestępstw

były również wykorzystywane do wykrywania, prowadzenia dochodzeń i ścigania naruszeń środków ograniczających.

Ponadto dyrektywa podkreśla znaczenie skutecznej wymiany informacji i współpracy transgranicznej między różnymi organami. Obejmuje to nie tylko organy krajowe, ale także organy i agencje unijne takie jak Europol, Eurojust, Prokuratura Europejska (EPPO) i Komisja Europejska.

Celem wzmocnionej współpracy organów państw członkowskich i unijnych jest zwiększenie skuteczności reagowania na naruszenia sankcji w państwach członkowskich, sprawniejsze prowadzenie postępowań przygotowawczych oraz wnoszenie i popieranie oskarżeń w sprawie naruszeń unijnych środków ograniczających.

Wnioski dla biznesu

Przyjęcie nowej dyrektywy 2024/1226 pokazuje, że rośnie zainteresowanie UE ryzykiem związanym z sankcjami. Przejawia się to wprowadzaniem wysokich kar za nieprzestrzeganie sankcji i zacieśnianiem współpracy międzynarodowej. Możemy spodziewać się nie tylko wzrostu liczby środków ograniczających, ale także bardziej rygorystycznego egzekwowania tych, które już obowiązują.

Szczegóły integracji dyrektywy z polskimi ramami prawnymi nie zostały jeszcze ujawnione. Nie ulega jednak wątpliwości, że dyrektywa znacznie poszerzy zakres przestępstw związanych z naruszeniem sankcji w Polsce i zapewni podstawy prawne do skuteczniejszego wykrywania, ścigania i karania naruszeń środków ograniczających.

Wszystkie podmioty prowadzące działalność gospodarczą powinny zwiększyć wysiłki w zakresie przestrzegania sankcji. Firmy muszą proaktywnie wdrażać systemowe środki zgodności, aby dochować należytej staranności w przestrzeganiu sankcji, w tym – co jest trudnym zadaniem – zapobiegać obchodzeniu sankcji. Wymaga to ustanowienia skutecznych mechanizmów zgodności, wykraczających poza standardowe procedury AML/KYC, w tym przyjęcia mechanizmów wewnętrznych kontroli, weryfikacji pracowników oraz zasad ich wynagradzania lub premiowania.

Wszystkie działania związane z zachowaniem zgodności z sankcjami powinny być skrupulatnie dokumentowane i przechowywane na wypadek kontroli lub naruszenia przepisów sankcyjnych. Firmy powinny być też świadome swoich praw podczas kontroli zewnętrznych, prowadzonych postępowań karnych lub administracyjnych. Warto się przygotować, aby móc skutecznie reagować w takich przypadkach.

Kontakt

Łukasz Lasek
adwokat, wspólnik
lukasz.lasek@wardynski.com.pl

Anna Olejniczak-Michalska
radca prawny
anna.olejniczak-michalska@wardynski.com.pl

Wardyński i Wspólnicy

Al. Ujazdowskie 10, 00-478 Warszawa
Tel.: 22 437 82 00, 22 537 82 00
Faks: 22 437 82 01, 22 537 82 01
E-mail warsaw@wardynski.com.pl

**WAR WSP
DYŃ ÓLN
SKI+ ICY•**